

UNDER JORDEN KLINGAR

Ett utforskande av kultur och hälsa i Kulturtemplet

Ett projekt av:
Manda Zander
Molly Göransson
Alba Bergeling
Julia Chronholm
Susannah Eeg
Gustav Rybo Molin

KULTURTEMPLET

2018.12.11
Kulturverkstan
Heurlins plats 1, Göteborg

Abstract

This project is about exploring possible links between culture and health / well-being, as well as introducing Kulturtemplet for a wider audience and more actors. The project aims to gather information about impressions and experiences from selected visitors. The information material shall form the basis for the continuing activity of Kulturtemplet, which aims to have a health-promoting cultural orientation. As a parallel process in the project work, a cultural festival will be organized with the theme of culture and health.

Innehållsförteckning:

1. Inledning & bakgrund sid. 3

Inledning s. 3

Kulturtemplets bakgrund s. 3

2. Beskrivning av uppdrag och mål sid. 4

Bakgrund till projektidén s.4

Projektidé s.4

Syfte och mål s. 4

3. Metod sid. 5

Referensgrupper s. 5

Urval s.5

Tillvägagångssätt s.5

Analysering av data s.6

Kritisk reflektion till metod och analys s.6

Festival s.6

Tillvägagångssätt s.6

4. Resultat av undersökning sid. 7

Intryck s. 7 - 8

Risker och problem s. 8

Möjligheter och idéer s. 8 - 9

6. Slutsatser och åtgärdsförslag sid. 9

Riktlinjer s.9 - 10

7. Bilagor s. 10

1. Inledning och bakgrund

Inledning

Lockade av spänningen och mystiken som omgav både uppdragsgivaren och Kulturtemplet, hoppade sex studenter från Kulturverkstan, in i ett utforskande kring kroppen och sinnenas påverkan av Kulturtemplets akustik och rymd. Att kultur och hälsa är två begrepp som står nära varandra var en stark övertygelse redan från start. Men hur skulle vi hitta belägg för dessa teman i ett samhälle präglad av stress och den snabba underhållningsindustrin? Det blev uppenbart för oss att vi behövde skapa en kunskapsbas kring en så bred publiks intryck kring platsen som möjligt. Genom valet att ta hjälp av referensgrupper fick vi både bekräftelse på lokalens lugnande effekter men även på eventuella hinder. Utifrån resultatet utformade vi ett event som önskar ta alla dessa aspekter till godo. Ett spektrum av olika ingångar till temat kultur och hälsa binder samman festivalen "Underjorden klingar" som äger rum 15 och 16 december 2018.

Kulturtemplets bakgrund

Lokalen som idag kallas Kulturtemplet byggdes 1901 som vattenreservoar med syftet att förse den byggnad som förr var Renströmska badanstalten med vatten. År 2005 var musikern och konstnären Jorge Alcaide ute i sitt hemområde vid Gråberget och lekte med sina barn. Han hittade ett fantastiskt granitvalv på en skogsbeklädd topp. Ingången var ordentligt plomberad och han hade ingen aning om vad byggnaden var, men genom en smal glugg i en plåt kunde han höra hur hans rop fångades upp av en häpnadsväckande efterklang under jorden. Han blev extremt nyfiken och under kommande åtta år etableras relationer till Orvar Modig på fastighetskontoret som ansvarar för lokalen, som visar sig vara en gammal vattenreservoar från förra sekelskiftet. Efter lång medling bröts plomberingen till cisternen, och Jorge fick två timmar åt att undersöka lokalen, innan en planerad inspektion av byggnadsnämnden skulle utföras. Väl inne möttes han av vad han beskriver som rått, skrämmande mörker men med hemgjorda flöjter visade sig en annan värld i den dolda underjordiska salen. Akustiken var fullkomligt magisk och efter två hårresande timmar kände han sig lockad att flytta in. Ett år senare, efter att ingången återigen plomberats, så beslutar staden att installera en dörr till reservoaren. Detta efter Jorges påtryckningar och löfte om att bygga till skyddsräcken vid de djupa trapporna ner till rummet. 2015 får Jorge nycklarna och nyttjanderätt till vattenreservoaren som varit oanvänd sedan 50-talet. Lokalen kom att kallas Kulturtemplet. Under åren som följde blev lokalen grogrund åt ett unikt utforskande av ljud, mörker och rymd.

2. Beskrivning av uppdrag och mål

Bakgrund till projektidén

Idag huserar Göteborgs Psykoterapi Institut i den gamla byggnad som tidigare var Renströmska badanstalten. Uppdragsgivarens ursprungliga projektidé bygger på denna historiska koppling mellan Kulturtemplet och Göteborgs Psykoterapi Institut kring temat "Rening". Ur denna grund valde vi att centrera projektet kring kopplingar mellan olika kulturella uttryck i relation till hälsa och välbefinnande. I arbetet såg projektgruppen det nödvändigt med kartläggning och stabilisering av organisationens grund. Utifrån denna kartläggning valde vi att fokusera på att skapa nya samarbeten för Kulturtemplet med fokus kring kultur och hälsa/välbefinnande.

Projektidé

Projektet handlar om att utforska eventuella kopplingar mellan kultur och hälsa/välbefinnande, samt introducera Kulturtemplet för en bredare publik och fler aktörer. Projektet ämnar att samla information om intryck och upplevelser från utvalda besökare. Informationsmaterialet skall utgöra en grund för Kulturtemplrets fortsatta verksamhet som ämnar att ha en hälsofrämjande kulturinriktning. Som en parallell process i projektarbetet ska en kulturfestival arrangeras med temat kultur och hälsa.

Syfte och mål

På grund av Kulturtemplrets originella egenskaper gällande akustik och miljö ser projektgruppen en hälsofrämjande potential i verksamheten. Därför syftar projektet till att dels undersöka tematiken kultur och hälsa/välbefinnande och dels till att nå ut till fler besökare. Projektgruppen tror att Kulturtemplet kan berika stadens kulturliv både som scen för konstens många uttryck och idéverkstad men också som en plats med hälsofrämjande ändamål. För uppdragsgivarens fortsatta verksamhet behöver antalet besökare öka och därför har vi som mål att bredda Kulturtemplrets nätverk i form aktörer, organisationer och besökare. Festivalen syftar till nya samarbeten med fokus på kultur och hälsa men också att synliggöra Kulturtemplet för en bredare publik. Förhoppningen är att Kulturtemplet ska göra sig ett namn på Göteborgs kulturkarta.

Nedan följer de mål som formulerats från projektets syften:

- Att ta fram ett upplevelsebaserat material som uppdragsgivaren kan använda till Kulturtemplrets fortsatta verksamhet.
- Att arrangera en festival i Kulturtemplet med temat kultur och hälsa som skapar fler hälsofrämjande kultursamarbeten och lockar fler besökare till lokalens aktiviteter.

3. Metod

Referensgrupper

För att utforska och utvinna information om vilka intryck, möjligheter och problem lokalen erbjuder har vi skapat tre olika referensgrupper och bjudit in till Kulturtemplet. Dessa grupper har bestått av elever från Kulturverkstan och människor verksamma inom kultur och hälsa. Syftet med referensgrupperna har varit att identifiera deltagarnas upplevelser av lokalen utifrån projektets tematiska ändamål. Undersökningen kommer bidra till festivalen *Underjorden Klingar* men huvudsakligen fungera som underlag för Jorges fortsatta arbete med Kulturtemplet.

Urval

En grupp på totalt 35 personer valdes ut efter tematiken kultur och hälsa/välbefinnande. I urvalet ingick dessutom potentiella samarbetspartners till festivalen och Kulturtemplets vidare arbete. Deltagarna inom de olika referensgrupperna har varierande erfarenheter och bakgrunder som alla har relevans för undersökningen. Ett par exempel på de medverkande; psykolog- och kulturstudenter, ljud- och ljuskonstnärer, yogainstruktörer samt psykoterapeuter.

Varför valde vi specifikt dessa personer?

- Vi valde personer med kunskap inom kultur och/eller hälsa som vi såg kunde ge oss perspektiv på Kulturtemplet som hälsofrämjande kulturscen.
- Brist på tid medförde svårigheter med att kunna inkludera andra och mer omfattande grupper.

Tillvägagångssätt

Vid skilda tillfällen mottogs tre referensgrupper för visning med olika metoder av uppföljande samtal. I första gruppen, bestående av Kulturverkstans studenter, användes ett intervjuformat på subgrupper med samtalsledare ur projektgruppen. Den andra gruppen bestående av den kulturella organisationen, Kontaktimpro, följdes upp med ett fritt samtal samt kompletterande frågor via mail. Den tredje gruppen bestod av frilansande kulturaktörer, studenter samt organisationer som deltog i en så kallad *fish bowl* - en samtalsmetod som används för att skapa en dialog som bygger på aktivt lyssnande och deltagande. Vid det tredje och sista tillfället spelades samtalet in och transkriberades.

Analysering av data

Referensmaterialet från informanternas upplevelser och intryck kodades till nyckelord som därefter delades upp för bearbetning i tre teman:

1. intryck
2. ideer/möjligheter
3. problem/risker.

När kodningen var klar påbörjades processen med att försöka hitta samband och kopplingar inom varje kategori. Utifrån temat intryck inleddes arbetet med att klippa ut varje intryck som kodats, för att sedan placeras ut på ett bord. På så sätt skapades en överskådlig bild av materialet, vilket också tydliggjorde olika typer av samband och vilka intryck som var mest respektive minst förekommande. Samma process genomfördes för varje tema.

Kritisk reflektion till metod och analys

- Intervjuerna utfördes på olika sätt vilket kan ha haft en hämmande effekt på resultatens tillförlitlighet då deltagarna har fått olika ingångar och förutsättningar till och för samtalen.
- Vi kände till risken att deltagarna kunde påverka varandras åsikter och attityder inför och under dessa samtalstillfällen.
- Referensgrupperna bestod mer eller mindre av personer verksamma inom hälsa, den akademiska världen och/eller kulturområdet. Vid sammanställningen av grupperna ansåg vi att personer med sådan bakgrund hade mest relevant input för vårt projekt. I resultatdelen leder till att vi inte kan anta att deras intryck är generella för en befolkning i stort.

Festival

Vi har format festivalen till två dagar av aktiviteter. På grund av att lokalen har en begränsning på max 20 personer i taget så bestämde vi oss för att utforma olika programpunkter där biljetter till varje enskild akt bokas i förväg. Eftersom vi upplever att den avskalade upplevelsen när en får utforska Kulturtemplet på egen hand är viktig, så har projektgruppen lagt till en egen programpunkt. Där får besökarna gå ned en i taget och känna in rummet i en 7 minuter lång session med en enkel instruktion.

Tillvägagångssätt

Från referensgrupperna, privata kontakter och tidigare verksamma på Kulturtemplet har projektet hittat medverkande aktörer till festivalen. Programmet innehåller olika akter där arrangörerna är verksamma inom områdena kultur och hälsa/välbefinnande. För att skapa uppmärksamhet kring festivalen och nå ut till fler skickade projektgruppen ut ett pressmeddelande till olika tidningar och skribenter men projektgruppen fick ingen respons. Festivalen marknadsförs genom facebookeventet Underjorden klingar och på Kulturtemplets instagramkonto.

4. Resultat av undersökning

Följande avsnitt lyfter upp individernas upplevelser från de olika referensgrupperna. Resultatet är uppdelat utifrån tre frågor; INTRYCK, MÖJLIGHETER/IDEER och RISKER/PROBLEM. Vi presenterar allt material i bilaga och har här sammanställt det mest relevanta.

Intryck

Andrum

En stor del intryck vittnade om lokalens meditativa aspekt. Det påminde om en plats som är religiös utan att vara kopplad till religion, den beskrevs även som "magisk" där en möjlighet till närvaro och medvetenhet kändes stark. Ord som spirituellt, andligt och harmoniskt är återkommande.

Välbefinnande/Effekt

Effekten rummet hade på deltagarna beskrevs främst som lugnande, avslappnande och tryggt. Möjligheten att få stanna upp gav utrymme till sinnesnärvaro och medvetenhet. Ovissheten om vad som skulle ske beskrevs som en upplevelse av frihet, "att bara få finnas", "det satte igång mycket" inom en själv, "fylld och lugn".

Interjektioner

Impulsiva utrop förekom i samband med de första intrycken såsom "otroligt!" och "wow!".

Mörker

Mörkrets effekt på deltagarna var en hjälp till att "gå in i sig själv". En person som var mörkrädd utmanade sig själv i detta och fick en positiv upplevelse.

Ljud

Ljudets effekt är det intryck som kommit upp mest. Allt från de mest subtila ljuden från ens egna kropp till blåsinstrumentens vibrationer fångades upp.

Efterklngen blev påtagligt även i fysisk mening. Citat som "ljudet går igenom en" och "kroppen vill hantera ljudet" dök upp i samtalen.

Även avsaknaden av ljud i mellanrummen och tystnaden uppmärksammades.

"En minskning av andra intryck som vi annars utsätts för i vardagen gör att effekten blev ett starkare fokus för sinnen".

Obehag

En negativ upplevelse kopplades till en känsla av instängdhet. En anledning till denna reaktion var ljud från karet som användes under Jorges visning, som beskrevs både som irriterande och som ett fysiskt obehag. Ljuden från tillfället då besökarna fick röra sig fritt och göra egna ljud gjorde att vissa upplevde ett behov av att gå ut ur lokalen. "Ett

inlyssnande” tycktes fattas från varandra och en saknad av vördnad för ljudet nämns. Doften som beskrevs som rökelse påverkade känslan av instängdhet för en deltagare. Andra ord såsom ensam, brutalt, otäckt och osäkert uppkom.

Risker och problem

Oro

Ett flertal uttryckte en oro kring att andra skulle kunna uppleva lokalen som obehaglig och att den skulle kunna väcka känslor eller minnen som en inte vill bemöta. Besökare måste vara beredd på att stiga in i sig själv. Det bör nämnas att dessa kommentarer inte kommer från deltagarnas egen rädsla, utan oro för en tredje part.

Otillgänglighet/Ovisshet om lokalen

Det nämndes att lokalen är svår att hitta för de som inte känner till den, en person nämnde att växtligheten utanför inte är omhändertagen och att det kan bidra till detta. Övriga kommentarer handlar bland annat om att lokalen inte är tillgänglighetsanpassad. Flera deltagare såg problem med att arrangera på Kulturtemplet på grund av praktiska svårigheter.

Ljudet/ efterklngen

Ljudet från de andra deltagarnas fotsteg och ens egna upplevdes som brus. Det som upplevdes som överväldigande förtogs lite av detta brus, fokuset blev då påverkat.

Praktiska brister med lokal

Behov av varma kläder och täcken. ”För kallt och rått för att vilja göra något”. Det fanns en oro kring om räcket till trappan var stabilt. “Blött och fuktigt”.

Möjligheter och idéer

Yoga och terapi

Yoga med mantran. Att en ser sina egna andetag kopplades också till yogautövning och mindfulnessövningar. “Forska på vibrationernas inverkan på kroppen”. Mer specifikt relaterat till hälsa är exempel som röstterapi, ljudterapi och till detta få en remiss från sjukvården.

Övriga idéer

Skräckföreställning, teater, skuggteater, ljusshow, meditativ runda utanför, schamansång och gongbad är några av de förslag som kom upp.

Praktiska lokal/upplevelse förbättringar

Förtydliga för publiken innan de går ned om de ska ha en särskild roll. Instruktioner på att vi är en grupp som skapar tillsammans. Att göra alla medvetna om sina egna inklusive andras

ljud genom ett inlyssnande. Sätta publiken i mitten. Hantera tomheten, komponera rummets ljudbild utav tomrum snarare än form (för att undvika en ljudmatta av allt). Varm dryck. Mjuka tofflor. Ha beredskap om någon drabbas av panik.

Utanför

Skyltning och plantering av växter både utanför och på kullen ovanför templet.

Resultatet av festivalen

Resultatet av festivalen Underjorden Klingar kommer att kunna redovisas först efter festivalen ägt rum den 15-16 december.

6. Slutsatser och åtgärdsförslag

I undersökningen av kultur och hälsa som koncept baserat på våra referensgrupper har vi kommit fram till att det finns potential för en hälsorelaterad kulturverksamhet i Kulturtemplet. Den generella positiva upplevelsen hos deltagarna är att en upplever ro och uppfattar lokalen som avslappnande och lugnande. De idéer och möjligheter som har kommit fram i undersökningen har använts i arbetet för att skapa festivalens innehåll och program. Vi har även sammanställt idéerna och överlämnat till uppdragsgivaren för Kulturtemplets fortsatta verksamhetsutveckling.

Dock har vi kommit fram till slutsatsen att det även finns flera risker med att använda lokalen i ett hälsofrämjande syfte. De riskområden som råder generellt hos referensgrupperna är oro för framkallande av ångest, oro för säkerhet i lokalen och praktiska brister, ovisshet om lokalen och rädsla för starkt/ obehagligt ljud.

Riktlinjer

Baserat på datainsamlingen från referensgrupperna har vi tagit fram en kort lista med riktlinjer för att förbättra upplevelsen av Kulturtemplet för besökarna. Listan består av information gällande lokalen och dess funktioner med avsikt att ge en klarare bild av vad som väntar den som kliver ner i Kulturtemplet för första gången. Dessutom har en liknande lista sammanställts för aktörer som inte har arrangerat där tidigare.

Vi identifierade en rad enkla åtgärder på de flesta av lokalens hinder och risker. Slutsatsen blev att det mesta gick att korrigera genom att informera besökarna innan de gick in i Kulturtemplet, samt några mindre inköp till lokalen av uppdragsgivaren.

Vi valde att ta fram en manual som enkelt gick att bifoga till besökare och aktörer via mail, alternativt dela ut på plats.

Under kodningsprocessen av det insamlade materialet reflekterade vi över att många av de angivna risker och problem bär stora likheter med de som vi själva identifierade i början av projektet.

7. Bilagor

*[Festivalprogram](#)

*[Sammanställda idéer och möjligheter från referensgrupper](#)

*[Riktlinjer](#)

*[Referensgrupp bilaga 1](#)

*[Referensgrupper bilaga 2](#)

*[Referensgrupper bilaga 3](#)